

Haust

Haust Koninklijke Fabrieken, Amsterdam

Haust, voluit de “Koninklijke Beschuit & Koekfabrieken”, komt op de lijst van vooroorlogse uitgevers van klassieke plaatjesalbums op de vierde plaats, na de grote albumuitgevers Verkade, Bussink en Hille, en direct gevolgd door Kaiser en Lindeboom, voorheen compagnon van Haust, allen koek- en beschuitfabrikanten. Haust is in 1840 begonnen als broodbakkerij. De heer J.H. Haust werd in 1875 eigenaar en leider van het bedrijf aan de Jan Hanzenstraat dat dan de naam Fabrik „De Wachter” voert. In 1890 gaat Haust samen met de heer B.J. Lindeboom die koek- en banket produceert. In december 1894 meldt De Tijd nog dat berichten dat de firma Haust en Lindeboom ontbonden zou zijn moet worden tegengesproken. In een ingezonden brief meldt J.H. Haust op 15 december dat hij na een stakingsactie het gehele personeel van de bakkerij ontslag heeft aangezegd. De staking was onterecht omdat de werkers slechts 72 uur per week werken (incl. de zondagochtend tot half twaalf; de heer Haust zegt dat hij hecht aan de zondagsrust) en het loon goed is.

Op 23-11-1895 meldt de tijd dat Haust en Lindeboom gesplitst is. “De heer B.J. Lindeboom en Zonen zijn naar de Prinsengracht getrokken en hebben daar een nieuwe fabriek De Nederlander doen bouwen waarin uitsluitend de koek- en banketbranche wordt uitgeoefend. Er werken 40 man in de fabriek die elke week wel 5000 KG. koek afleveren.”

De firma J.H. Haust en Zonen blijft aan de Jan Hanzenstraat en gaat verder onder de naam „De Volharding”. Die naam verdwijnt in de 30er jaren als Haust een N.V. wordt. Tijdens de grote recessie kwam het bedrijf in moeilijkheden, en in maart 1937 werd het faillissement uitgesproken. Het hele bijna 100 jaar oude bedrijf werd opgekocht door de Zaanse concurrent Hille en de productie werd onder dezelfde naam voortgezet. In 1960 werd Hille zelf overgenomen door concurrent Hooimeijer. De fabrieken in Amsterdam werden ontmanteld, maar de merknamen bleven wel bestaan.

Haust was aanvankelijk een echte “plaatjesuitgever”. Tussen 1920 en 1930 gaf Haust 17 series geschilderde reclameplaatjes uit aangeduid met de letters A tot en met R (zonder de Q). De eerste 12 series A – L bestaan elk uit 10 plaatjes; later volgden nog drie series van 10: N, O. Daartussendoor verscheen in 1925 serie M van 40 plaatjes waarbij een gekartonneerd album werd uitgegeven met de titel *Dwars over den aardbol*. Serie P, van 30 plaatjes met de serietitel *Rakker en Makker in sprookjesland*, kwam echter niet met een album.

Vanaf 1925 kiezen een aantal bedrijven, waaronder Paul C. Kaiser en Lever, voor zogenaamde “jeugdromans”, plaatjesalbums voor de jeugd in romanformaat, geschreven door populaire schrijvers als Joh. C. Kieviet. In 1929 brengt Haust de laatste met een letter aangeduide serie uit, serie R bestaande uit 100 kleine plaatjes en 2 grote platen, waarbij een gekartonneerd inplakboek wordt geleverd met de titel *Piet Guit en zijn klepper en zijn Haust beschuit*. In 1930 volgt een derde groot inplakboek, *De luchtzeilen van Rakker en zijn makker Nr. 1, Naar de Noordpool*. Dit is bedoeld als het eerste deel van een reeks grote albums voor de series reclameplaatjes.

Pas daarna lukt het ook Haust een populaire schrijver te strikken, Henri van Wermeskerken, en wordt de concurrentiestrijd aangegaan met de “jeugdromans” van Kaiser. Er komt geen vervolg meer op de reis naar de Noordpool. Van Wermeskerken schrijft twee boeken over de hond Snoet, maar stapt daarna over naar Kaiser die zijn successchrijver Kieviet verloren heeft. Er volgen dan geen albums van Haust meer.

Rakker en Makker op het sluitetiket van de rollen beschuit

Tussen het plakboek van Rakker en Makker en het eerste echte jeugdboek door, deed Haust nog mee aan een gemeenschappelijke uitgave met vier andere bedrijven – Duryea, Dobbelsmann, Van Houten en Sanders – namelijk een *Sluitzegelalbum*, waarin elk van deze vijf een eigen serie van 50 zegels had. De zegels van Haust tonen vaartuigen door de eeuwen. De fraaie rode band waarin de vijf series passen is gemaakt door drukker Mortelmans, die ook de losse plaatjesseries maakte en de jeugdromans van onder andere Kaiser.

Het moederbedrijf Hille, dat in 1938 het laatste album heeft uitgebracht, begint in 1952 weer met grote klassieke albums. In hetzelfde jaar verschijnt ook weer een album van Haust. Leesboeken in de vorm van plaatjesalbums hebben dan volledig afgedaan. Naast stripboeken zijn plaatjes van voetbal- en filmsterren, van schepen, vliegtuigen en vooral van auto's razend populair bij de jeugd in de vijftiger jaren. Concurrent Hooimeijer, een nieuwkomer op de plaatjesmarkt sluit hierbij aan met een serie scheepvaartalbums. Terwijl moeder Hille op de educatieve weg blijft door het uitbrengen van twee grote albums over de vaderlandse geschiedenis, kiest adoptief dochter Haust voor de populairdere auto's. In 1952 verschijnt het eerste album *Van Koets tot Stroomlijn*, gevolgd door een tweede deel in 1954. Deze twee boeken, beide echte klassieke albums, steken kwalitatief ver uit boven de vele populaire autoboekejes en vliegtuigenboekjes met plakplaatjes van die tijd.

In 1958 wordt de koek nog verder gepopulariseerd door het uitbrengen van een serie plaatjes *Het leven van de cowboys*, met een gekartonneerd plakboek, overgenomen van een commerciële plakboekenuitgever die 37 van dergelijke boekjes met bladen met plaatjes afkomstig uit Amerika heeft uitgegeven die in de boekenwinkel gekocht konden worden (Zuid-Nederlandse Uitgeverij Antwerpen / Centrale uitgeverij Harderwijk, serie Encyclopedie in zegels 1952 – 1963, nr. 19 De cowboys). Deze afgang is ook de afgang van Haust als albumuitgever.

De losse plaatjesseries

De 14 series van 10 plaatjes zijn merendeels geschilderd door de bekende reclametekenaar Mathieu Güthschmidt, en enkele door Eelco Leegstra, een bekende graficus die albums heeft geïllustreerd en plaatjes heeft geschilderd voor Coelingh, Hommes, K&G en Riem-Vis. De eerste twee grote series plaatjes met album zijn ook van Güthschmidt. De maker van de plaatjes van de derde grote serie "De luchtreizen van Rakker en zijn Makker" is onbekend.

Alle plaatjes zijn gedrukt door Mortelmans, die ook het sluitzegelalbum en zegels maakte en plaatjesalbums voor de bakkers Bussink en Kaiser. Alle series zijn gericht op kinderen, ook de grote series zoals *Rakker en Makker in sprookjesland*. Het aardige van de series van 10 plaatjes is dat elke serie een stripverhaaltje voor kinderen vormt, waardoor ze ook aantrekkelijk zijn voor verzamelaars die geen losse plaatjes verzamelen. Negatief is dat het steeds draait om reclame voor Haust beschuit. Onder elke afbeelding staat een rijmpje van vier regels.

Het advies van meneer Haust – afgedrukt op de achterkant van de plaatjes – is:

Bewaar deze plaatjes; iedere serie bestaat uit 10 stuks. Plak deze in volgorde
in een schoolschrift en ge hebt een aardig prentenboek.

Het gevolg van dit advies is, dat er weinig losse plaatjes te vinden zijn.

Op de eerste "Damesbeurs" in Amsterdam in april 1924 geeft Haust acte de présence met een aan de kinderplaatjes refererende stand: een kinderslaapkamer waar de maan door het raam gluuert terwijl een kleine kleuter in haar bed droomt dat haar kamer volhangt met lekkers van Haust.

De "prentenboeken" 1925 - 1930

Bij drie van de vier grotere series kon het schoolschrift worden vervangen door een album: "Dwars over den aardbol" (circa 1925, serie M), "De avonturen van Piet Guit en zijn klepper en zijn Haust beschuit" (192?, serie R) en "De luchtreizen van Rakker en zijn Makker № 1 Naar de Noordpool" (1930, geen serieletter). De eerste twee zijn gekartonneerde oblong albums. Vanaf het tweede album, geschreven door de populaire prentenboekenschrijfster Antoinette van Dijk die o.a. de reeks sprookjeskleurboeken voor Douwe Egberts schreef, hebben de versjes op de plaatjes nog maar 2 regels.

Verder bestaat er ook een klein neutraal album waarin één plaatje per pagina geplakt kan worden, waar de hele serie *P Rakker en Makker in sprookjesland* in past of drie series van 10 plaatjes. Het is niet duidelijk wanneer en waarvoor dit uitgegeven is.

Vanaf 1930 is plaatjes verzamelen er niet meer bij. Vanwege de crisis gaat Haust net als vele andere bedrijven over tot bons bij de producten, die tegen plaatjes ingewisseld kunnen worden. Het dan volgende album met de laatste serie plaatjes met beschuitreclame met tekst op de plaatjes is uitgevoerd als een klassiek album, ingebonden met linnen rug, echter zonder tekst. Haust noemt het geen album, maar een "prentenboek". De 26 plaatjespagina's zijn alleen bedrukt met een kader om vier plaatjes in te plakken en de plaatjesnummers. Dit boek was verkrijgbaar in de boekhandel.

In hetzelfde jaar, aan het begin van de grote recessie, worden Rakker en Makker aan het werk gezet om de toenemende vraag naar Haust Beschuit te kunnen verwerken.

Dagblad advertentie van februari 1930.

Overzicht van de 18 series beeldverhaalplaatjes

Alle genummerde series de eerste twee albums zijn gedrukt door drukkerij Mortelmans in Den Haag, die ook de eerste albums van Bussink maakte en de bekende jeugdalboms van Kaiser en waarschijnlijk ook de hierna volgende van Haust, en tenslotte het sluitzegelalbum voor een vijftal bedrijven waaronder Haust. De beeldverhaalplaatjes zijn veel groter dan gewone albumplaatjes, circa 100 x 67 mm. Ze zijn gedrukt op zacht licht getint karton.

Bijna alle kleine series plaatjes en de grote series M en R zijn gemaakt door Mathieu Güthschmidt, alleen de kleine series J en L zijn gemaakt door Eelco Leegstra. De grote serie P en tenslotte het album "Naar de Noordpool" zijn gemaakt door een onbekende met de initiaal R. We gaan ervan uit dat Güthschmidt ook de teksten van zijn kleine series schreef.

Wie de tekst van het eerste album (serie M) en van het album "Naar de Noordpool" geschreven heeft is onbekend. Het tweede album (serie R) is geschreven door de bekende schrijfster van prentenboeken Antoinette van Dijk.

Op de series A en B zijn de serieletter en het nummer van het plaatje op de achterkant vermeld. Bij alle volgende series staat dat op de voorkant rechts in de ondermarge.

De series van 10 plaatjes hebben geen titel. De titels die hieronder gegeven zijn zijn afgeleid uit het verhaaltje.

Series van 10 plaatjes

- Serie A: De muizenfuif; Mathieu Güthschmidt
- Serie B: Een vliegtuig op Mars; Mathieu Güthschmidt
- Serie C: Eten voor prins Atharion; Mathieu Güthschmidt
- Serie D: De konijnen en de jager; Mathieu Güthschmidt
- Serie E: De trommel Haust beschuit; Mathieu Güthschmidt
- Serie F: De droom van Wim Spruit; Mathieu Güthschmidt
- Serie G: Poppendokter; Mathieu Güthschmidt
- Serie H: Feest in kabouterland; Mathieu Güthschmidt
- Serie I: Poppenfuif; Mathieu Güthschmidt
- Serie J: Neel en Teun in Artis; Eelco Leegstra
- Serie K: Tim en Tom; Mathieu Güthschmidt
- Serie L: Jantje van den smid en de ridder; Eelco Leegstra
- Serie N: Het sprookjesfeest; Mathieu Güthschmidt
- Serie O: Winkeltje spelen; Mathieu Güthschmidt

Grote series

- Serie M: "Dwars over den aardbol; de wonderlijke lotgevallen van Loekie en Jan"; 40 plaatjes van Mathieu Güthschmidt
- Serie P: "Rakker en zijn makker in sprookjesland"; 30 plaatjes gesigineerd R. Ontwerp Reclamebureau Hollagen Amsterdam.
- Serie R: Avonturen van Pietje Guit; 100 kleine plaatjes en 2 grote; tekst Antoinette van Dijk, illustraties Mathieu Güthschmidt

Geen nr. De luchtreizen van Rakker en zijn Makker. Nr. 1 naar de Noordpool. 104 plaatjes gesigineerd R.

Het serienummer Q ontbreekt.

De hond Snoet 1932 - 1933

De twee albums over de hond Snoet zijn geschreven door Henri van Wermeskerken en geïllustreerd door Piet van der Hem. De uitvoering van deze albums vertoont grote overeenkomst met de eerste drie albums van de serie Mijn Land van Bussink (1927-1929) en de drie Benito jeugdalbuns van de concurrent Kaiser (1930-1932), waarvoor Piet van der Hem de plaatjes maakte, alle geproduceerd door de drukkerij Mortelmans in Den Haag. Toen na de dood van de sterauteur Joh.C. Kieviet de productie van Kaiser-albums stokte, is Haust in het ontstane gat gesprongen met de twee Snoet jeugdalbuns. Niet vermeld in de boeken, maar wel zeer waarschijnlijk is dat Mortelmans, die voor Haust al de losse plaatjesseries drukte, ook deze boeken heeft geproduceerd, waarbij ook Piet van der Hem weer werd ingezet. Mortelmans en Van Wermeskerken maakten daarna ook samen met Van der Hem het enige album van Lever's zeep, het jeugdalbun Jojo de Sumatraan (1935), en de twee laatste jeugdalbuns van Kaiser, Pau Li (1934) en Twee zwervers (1936) met een andere illustrator.

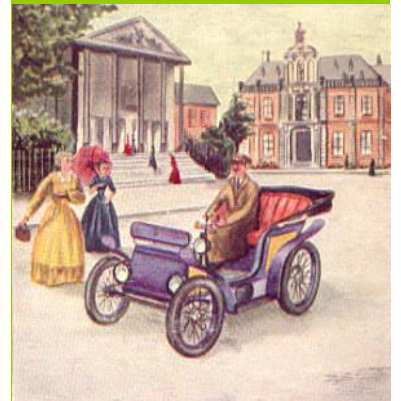
Alle genoemde albums zijn van romanformaat, met linnen rug en rugopdruk. De pagina's hebben een randversiering waarbinnen een vrij klein tekstblok (variërend van 12 x 16 tot 12,5 x 18 cm). De jeugdalbuns hebben alle 64 plaatjes van tamelijk breed formaat (60 x 80 mm), die in de tekst van het verhaal geplakt werden en onder een plaatje is steeds een zin uit het verhaal afgedrukt, waar het plaatje betrekking op heeft.

Auto's 1952 - 1954

De twee autoboeke *Van Koets tot Stroomlijn, geschiedenis en technische ontwikkeling van de automobiel* zijn klassieke albums van circa A4 formaat, met linnen rug en beplakt voor- en achterplat. Het zijn geen kinderboeken en niet simpel plakboekjes met plaatjes met een blokje beschrijvende tekst erbij, zoals de meeste auto- en vliegtuigboekjes in die tijd. Ze bevatten een uitvoerige tekst over de geschiedenis van de auto, verluchtigd met vele tekeningen, en daarnaast op 25 oneven pagina's een rechter kolom met telkens 4 plaatjes – dus 100 plaatjes in het totaal – met een blokje tekst bij elk plaatje. Verder bevatten ze achterin enkele pagina's informatie over kentekens, afstandstabellen en verkeersborden. Bijzonder opmerkelijk aan deze twee boeke is, dat ze beide tweetalig zijn. Deel 1, waarin niet is aangegeven dat het dit eerste deel is omdat pas later tot een tweede deel besloten is, is in het Nederlands en het Frans. Dit boek is geschreven door een Fransman, Jean Héraux, van wie in Nederland nog één ander album is uitgegeven, het verhaal "De zwarte coureur", een commerciële uitgave die met de plakplaatjes te koop was. Vermoedelijk is het Haust album uit Frankrijk overgenomen en is de Nederlandse tekst toegevoegd. Deel 2 is in het Nederlands en het Engels. Beide boeke hebben twee titelpagina's, één voor elke taal afzonderlijk. Haust geeft geen enkele verklaring voor de tweetaligheid van beide albums en voor de merkwaardige wisseling van de tweede taal.

De indeling in twee talen en blokken plaatjes met omschrijvingen is elegant opgelost door een verdeling van de pagina's in een brede kolom aan de buitenzijde met respectievelijk de Nederlandse tekst op de linker en de plaatjes op de rechterpagina, en een smalle kolom met de tekst in de tweede taal gedrukt in de steunkleur aan de binnenzijde van beide pagina's.

Met het verbod op het verstrekken van branchevreemde cadeaus dat in 1956 werd ingesteld, stopten de grote gebonden albums bijna volledig. Ook Haust stopte ermee, hoewel daar geen directe aanleiding toe was aangezien de albums al niet gratis verstrekt werden. Er werd in 1958 nog één dun gekartonneerd plakboek uitgegeven, *Het leven van de cow-boys*, overgenomen uit de commerciële serie "Encyclopedie in zegels" van de Zuid-Nederlandse Uitgeverij.

HAUS00
Zonder titel

*Haust Koninklijke Fabrieken,
Amsterdam.*

16 blanco bladen.

Kenmerken

Klein titelloos en tekstloos album van 16 x 10 cm met slappe kaft en bruine bladen, bijeengehouden met een bindkoord door de platten. Op de voorkant is alleen de naam van het bedrijf gedrukt "Haust Koninklijke Fabrieken Amsterdam" en links boven een kroontje.

In dit kleine neutrale album kan één beeldverhaalplaatje per pagina geplakt worden. Daar past de hele serie P "Rakker en Makker in sprookjesland" van 30 plaatjes in, of drie kleine series van 10 plaatjes.

Het is niet duidelijk wanneer en waarvoor dit albumje uitgegeven is.

Het eerste plaatje van serie P "Rakker en zijn Makker in Sprookjesland". Dit is de enige serie waarvan de naam op de plaatjes vermeld is.

*Het plaatje is gesigneerd R in een driehoekje.
Rechts in de onderrand staat dat de serie
ontworpen is door Hollage.*

HAUS01

Dwars over den aardbol

Dwars over den Aardbol. De Wonderlijke Lotgevallen van Loeki – en – Jan. Illustraties van M. Güthschmidt. Uitgave v/d Koninklijke Fabrieken J.H. Haust & Znen, Amsterdam. (Ca. 1925)

12 bladen inclusief leeg achterblad, met 40 plaatjes om op de plakken.

Prijs: f 0,60

Kenmerken

Dit tamelijk unieke album vertoont sterke overeenkomsten met het album “De lotgevallen Witje en Gitje” van de Banketbakkersvereniging uit 1931. Het heeft ook op de rechterpagina's de grote “beeldverhaalplaatjes” met de verhaalttekst op de plaatjes en op de linker pagina's educatieve teksten over de natuur die geen verband houden met het verhaal. Klein kwartoalbum (29 x 22 cm) met stijve kartonnen kapt, gebonden met een touwtje in de rug. De achterzijde is opgemaakt zoals de voorzijde, met een fraai plaatje van Loeki en Jan in het midden. Alle pagina's hebben een breed bruin bladkader. Op de linker pagina's staat de tekst aangevuld met Art Deco versiering, en op de rechter pagina's de plaatjes opgeplakt op vier uitsparingen. De uitvoerige teksten over de natuur staan ook achterop een aantal plaatjes.

De plaatjes voor dit album zijn aangeduid met Serie M en genummerd 1 – 40. Ze zijn alle gesigneerd met M. Güthschmidt.

Inhoud

Het verhaal van een onbekende schrijver vertelt hoe de kinderen Loeki en Jan in hun zeepkistauto de wereld rond gaan reizen. In hun onmogelijke avonturen winnen ze een autorace, ontmoeten ze in de Pyreneeën Don Quichotte en na Valencia Sint Nicolaas, over de rots van Gibraltar tuimelen ze de zee in, ze spelen aan in Marokko, trekken met een karavaan door de Sahara, komen na een ontmoeting met de Kaffers aan in Walvischbaai waar ze zich aanmonsteren en na ontmoetingen met pinguïns en walvissen komen ze weer thuis in Holland.

De educatieve teksten op de linkerpagina's gaan over de natuur en haken in op de afbeelding op een plaatje. Ze behandelen achtereenvolgens: Berken, De Vos, De Boschuil, De Sinaasappel, Het Muilnier, De Kameel, De Cactus, De Aap, De Pinguïn, De Albatros en tenslotte De Walvisch. Hieronder een deel van het bijschrift bij plaatje 4.

De BERKEN zijn een sieraad in een landschap. De witte slanke stammetjes met ranke, overhangende twijgen schijnen luchtige feeën op een open plek tusschen woudreuzen.

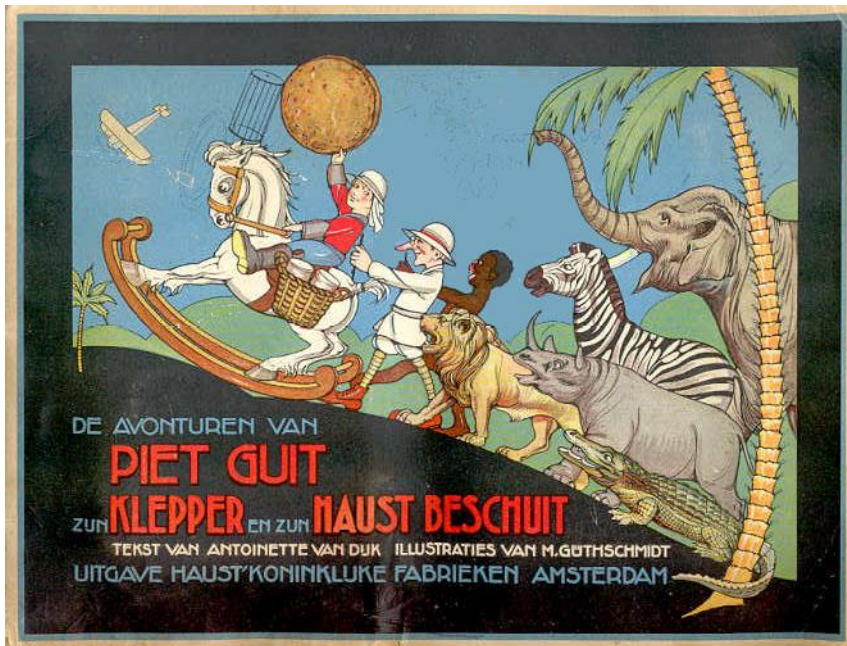
Wie bij maanlicht in een berkenbosch wandelt, waant zich in een geheimzinnige feeënwereld, waar geen gevaren dreigen.

In de sterke voorjaarszon steken de beweeglijke witte lijnen sterk af tegen de donkere dennenbosschen en de strak blauwe luchten.

De dunne twijgen krijgen in April het teere, fijne berkengroen. De stammen hebben dan een sterken opstijgenden sapstroom, om het jonge groen en de katjes, die paarsgewijze ontstaan, te voeden. De Germanen maakten in dat jaargetijde insnijdingen in den stam, waaruit het suikerhoudende sap rijkelijk vloeide. Ze vingden het op in potten en lieten het gisten tot een lichten berkenwijn.

Als de boompjes bladerloos zijn, steken de dichte „heksenbezems” daarin sterk af tegen de grijze luchten. Ze zijn ontstaan ten gevolge van plaatselijke woekeringen van zwammen en de schors. Op die aangetaste deelen ontspruiten dan op een klein oppervlak een menigte takjes. De oude Germanen meenden dat heksen die lieten groeien ...

HAUS02

De avonturen van Piet Guit zijn klepper en zijn Haust beschuit

Avonturen van Pietje Guit.

Tekst van Mevr. Antoinette van Dijk.

Teekeningen van M. Güthschmidt.

Uitgave Haust' Koninklijke Fabrieken Amsterdam. (circa 1927)

Album zonder tekst met 16 bladen waarvan 14 bladen bedrukt met inplakkaders en plaatjesnummers. 100 kleine kleurenplaatjes en 2 pagina-grote platen om in te plakken.

Kenmerken

Klein kwartoalbum (28,5 x 22 cm) met stijve kartonnen kaft, gebonden met een draad in de rug. De achterzijde is opgemaakt zoals de voorzijde, met daarin een uitsnede van de voorplaat.

Het boek begint met een blad met Voorwoord gevolgd door het titelblad met blanco achterkant. Alle andere pagina's hebben weer een breed bruin bladkader, maar in dit tweede album zijn er geen tekstpagina's en zijn alle bladen na de eerste twee bestemd voor plaatjes. De eerste en de laatste pagina zijn bestemd voor een grote plaat en alle tussenliggende voor vier kleine plaatjes geplakt op vier uitsparingen.

De beeldverhaalplaatjes in dit album hebben elk maar twee regels tekst.

Alle beeldverhaalplaatjes zijn circa 9 x 7, 5 cm groot. De plaatjes voor dit album zijn aangeduid met Serie R. De kleine plaatjes zijn genummerd 1 – 100, de grote met 101 en 102. Ze zijn niet gesigneerd.

Inhoud

De titel van dit album maakt al duidelijk dat het om reclame voor Haust beschuit gaat, de waarschijnlijkheid van het verhaal doet er dus niet toe. In dit tweede avontuur gaat de reis naar en in de volle lengte door Afrika.

Het jongetje Pietje rust zijn hobbelpaard uit met een vliegtuigschroef met elektromotor uit zijn elektrische trein, boordradio en een generator aangedreven door een verticale windturbine. Met dit wonder van techniek vliegt hij naar Afrika. Onderweg pikt hij een handvol schipbreukelingen op. Hij trekt Egypte door en krijgt het aan de stok met een bende gewapende Bedoeïenen. Hij koopt zich vrij met zijn Haust beschuit. Vervolgens schiet hij een in de Sahara verdwaalde vliegmachine te hulp met zijn Haust beschuit. Met een ontdekkingsreiziger met negerbediende, die eerst op de vlucht slaat voor het vliegende paard maar zich laat meelokken met de beschuit, belandt hij in een kafferdoorp. ("kaffer" is in deze albums synoniem voor neger ?)

Hun reis vervolgend arriveren ze na volgende avontuurlijke ontmoetingen met krokodillen, olifanten, slangen, apen, een neushoorn, nijlpaarden, zebra's en een leeuw uiteindelijk bij de Boeren, Afrikaners, waar ze een struisvogelrace meemaken en Piet in het kinderurtje op de radio van zijn reis mag vertellen.

De "Vereenigde huismoeders van Transvaal" willen ook Haust beschuit allemaal.

Daarna vliegen ze terug naar Schiphol, waar Piet een heldenonthaal wacht.

HAUS03

De luchtreizen van Rakker en zijn Makker № 1 Naar de Noordpool

De luchtreizen van Rakker en zijn Makker No. 1 Naar de Noordpool. Uitgave van de Koninklijke Beschuit- en Koekfabrieken der firma J.H. Haust & Zonen, Amsterdam. December 1930.

Dit is de laatste serie plaatjes met tekst. Deze serie heeft geen letteraanduiding meer.

Dit album "De luchtreizen № 1" was bedoeld om nog een vervolg te krijgen. Op plaatje 102 zeggen de weer thuisgekeerde reizigers dat ze op hun tweede tocht naar Afrika zouden willen. Er is echter geen vervolg meer gekomen.

Album zonder tekst met 30 ongenummerde pagina's, waarvan 26 bedrukt met inplakkaders en plaatjesnummers. 104 kleurenplaatjes om in te plakken.

Kenmerken

Hoewel het album tekstloos is, is het geheel uitgevoerd als een klassiek album. Kwarto formaat (21,5 x 29,5 cm), ingebonden met zwarte linnen rug zonder titelopdruk en beplakt voor en achterplat. De achterzijde is gesierd met het etiketje met afbeelding van Rakker en zijn Makker dat toen de rollen beschuit afsloot. De 26 plaatjespagina's, elk voor vier plaatjes, worden voorafgegaan door een titelblad en een blad met Voorwoord (gedateerd). Het voorwoord geeft de inleiding op het verhaal.

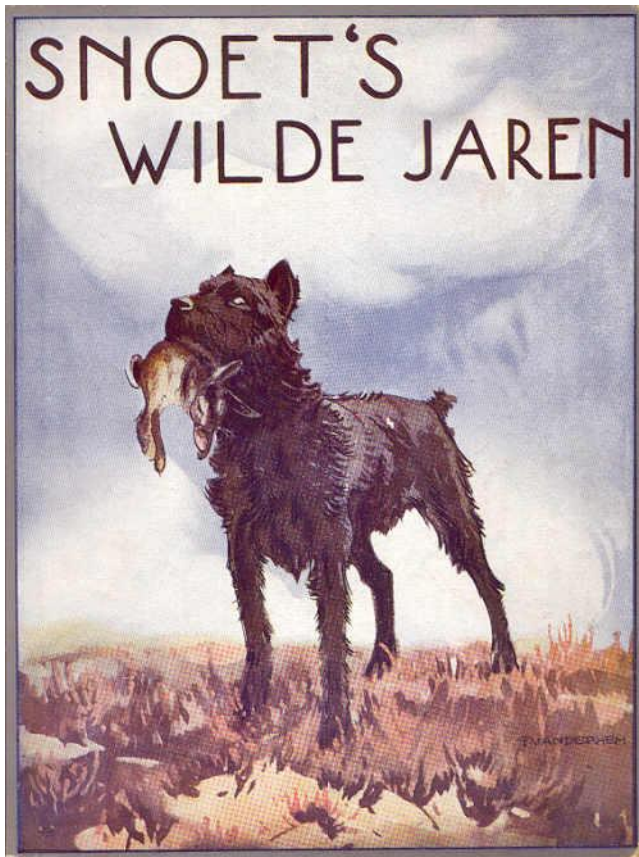
De plaatjes, deels gesigneerd R in een driehoek, zijn op de achterzijde linksboven genummerd 1 – 104. (Deze signatuur komt ook voor op de eerdere serie, geproduceerd door reclamebureau Hollage in Amsterdam)

Inhoud

Het verhaal is weer tamelijk onzinnig, maar dat doet er niet toe want ook nu draait het weer alleen om de promotie van Haust beschuit. Rakker en zijn Makker, die op het sluitetiket van de Haust beschuitrollen staan, worden in zekere nacht wakker en besluiten van het etiketje weg te lopen en een verre reis te ondernemen. Ze blazen de beschuitzak op en gebruiken die als luchtballon waarmee ze naar de Noordpool reizen – een favoriete bestemming van avonturiers in die tijd – waar ze de Haustvlag planten, en terug. Dat de luchtballon de verpakking van een rol beschuit is, mag niet verhinderen om het luchtschip vol met rollen beschuit van een veel kleinere schaal te pakken.

De nieuwe, onbekende tekenaar heeft een heel andere stijl dan de voorgangers Güthschmidt en Leegstra, wat past in de "modernere" dertiger jaren.

HAUS04

Snoet's wilde jaren

Snoet's wilde jaren. De geschiedenis van een hond. Door Henri van Wermeskerken. Uitgave van Haust Koninklijke fabrieken Amsterdam. April 1932.

75 genummerde pagina's voorafgegaan door een titelblad, voorwoord en inleiding. 44 kleine plaatjes en 12 dubbele plaatjes om in te plakken in de tekst en 8 paginagrote platen op aparte pagina's.

Prijs: f 0,75 of 150 bons

Kenmerken

De uiterlijke kenmerken van dit album komen overeen met de eerste drie provinciealbums van Bussink en de drie Benito albums van Kaiser, zoals in de inleiding hiervoor uiteengezet is. Dit eerste album heeft geen opvulstroken, waardoor het gevulde album net als de Benito albums bol gaat staan. De nummering is wat vreemd. De eerste pagina's titelblad, voorwoord, inleiding en "titelplaat" zijn ongenummerd. De paginanummering begint met 1, pas bij de tekst van het eerste hoofdstuk. Het verhaal is opgedeeld in 15 goed overzienbare hoofdstukken van 4 tot 7 pagina's inclusief plaatjes.

De illustraties en plaatjes zijn van Piet van der Hem en zijn voor het merendeel zichtbaar gesigneerd.

Alle 64 plaatjes zijn doorlopend genummerd: grote platen 1-7-18-28-40-45-48-58, dubbele plaatjes 5-11-16-20-25-33-36-43-50-56-61-64, kleine plaatjes 2/4-6-8/10-12/15-17-19-21/24-26-27-29/32-34-35-37/39-41-42-44-46-47-49-51/55-57-59-60-62-63.

Inhoud

De boeken van Snoet zijn echte leesboeken voor de jeugd in de trant van de klassieker 'Alleen op de wereld', zonder een educatief of pedagogisch doel. In dit eerste boek, dat niet uitgebracht is als een eerste deel – "Dit is de ware en werkelijke geschiedenis van Snoet" – maar geheel op zichzelf staat, wordt de jonge hond Snoet opgevoerd, die door de grote mensen wordt verjaagd als straathond, wordt opgenomen door de zwervende weesjongen Carlo, die weggelopen is van "oome Janus, die ketels lapt en straatkomediant is" en hem mishandelt, tot beide worden opgenomen in de hut van een oude man die leeft van stropen en smokkelen. Snoet wordt ingezet om 's nachts op zijn rug smokkelwaar over de grens te brengen, tot hij wordt gevangen door de marechaussees, die de opdracht krijgen hem dood te schieten. Het spannende slot, dat tactisch de mogelijkheid van een vervolg open laat, verklappen we niet.

Van Wermeskerken doet duidelijk zijn best om de brutaliteit van populaire boeken als Dik Trom, van zijn illustere voorganger Kieviet, en Pietje Bel te benaderen.

"Dat is nou de wet, zie je, dat is een ding waar ik nooit verstand van heb gekregen, maar als je daarmee te doen krijgt, dan is dat een slechte dag voor je die heeft een langen arm, die reikt tot ver in de bosschen.

- U denkt dus, oom.....
- Dat dit hetzelfde betekent, alsof hij doodgeschoten was.
- Maar ze zullen Snoet toch niet doodschieten ? Snoet is geen gewone hond, hij denkt als een mensch, hij houdt van mij..... ze zullen hem niet vermoorden.
- Ze zullen hem doodschieten als..... een hond, daar zijn het mensen voor, maar eerst zullen ze proberen de eigenaars te vinden.
- Maar het is een rashond.
- Dat zien zij er niet aan, het zijn maar stomme marechaussees en hun hersenen gaan niet verder dan de wet. Ze zullen eerst ieder vragen, wien die hond behoort, maar niemand in het dorp zou het verraden. Wie dat deed, zou met de marechaussee heulen en kon wel heengaan ook. En als ze dan niets te weten komen, dan krijgt hij den kogel. Wet is wet en marechaussees hebben geen hart.

Zelden had Snoet zich zoo vernederd gevoeld, als toen hij daar tot een bal opgerold tusschen twee als boeren verkleede marechaussees als in een zak gedragen werd.

HAUS05

Snoet's wilde jaren IIe deel

Snoet's wilde jaren, tweede deel. Met Carlo onder de mensen. Door Henri van Wermeskerken. Uitgave van Haust Koninklijke Fabrieken Amsterdam. 1933

78 genummerde pagina's voorafgegaan door een titelblad, voorwoord en inleiding. 44 kleine plaatjes en 12 dubbele plaatjes om in te plakken in de tekst en 8 grote platen op aparte pagina's.

Prijs: f 0,75 of 150 bons

Kenmerken

De uiterlijke kenmerken van dit album komen overeen met de eerste drie albums van Bussink, de drie Benito albums van Kaiser en het eerste Snoet album, zoals in de inleiding hiervoor uiteengezet is. Dit tweede album heeft wel opvulstroken, waardoor de band dikker is dan het eerste en het gevulde album niet bol gaat staan. De paginanummering vertoont weer dezelfde eigenaardigheid: De eerste drie bladen zijn ongenummerd, de nummering begint met 1 bij de tekst van het eerste hoofdstuk. Het verhaal is opgedeeld in 19 goed overzienbare hoofdstukken van 3 tot 6 pagina's inclusief plaatjes. De illustraties en plaatjes zijn van Piet van der Hem en zijn voor het merendeel zichtbaar gesigneerd.

De 64 plaatjes van verschillende afmetingen zijn weer doorlopend genummerd: grote platen 1-8-18-25-32-39-49-59, dubbele plaatjes 6-11-14-21-28-35-36-42-47-52-56-60-63, kleine plaatjes 2/5-7-9-10-12-13-15/17-19-20-22/24-26-27-29/31-33-34-36/38-40-41-43/46-48-50-51-53/55-57-58-61-62-64.

Inhoud

De boeken van Snoet zijn echte leesboeken voor de jeugd, zonder een educatief of pedagogisch doel. In dit tweede boek geeft de schrijver al in de inleiding te kennen dat hij er nog wel meer wil schrijven:

En hierbij wil ik verder vertellen van de ware en werkelijke geschiedenis van S n o e t en C a r l o, zoals die samen dor de wereld trokken, nadat ze van Bartel hadden moeten heengaan.....

En weer, terwijl ik schrijf, ligt Snoet voor mij Als ik den naam C a r l o noem, spitst hij ineens de ooren en ziet naar de deur, als verwachtte hij dat deze dadelijk zou binnenkomen.

Want al is hij om verschillende redenen, die ik later wel eens zal vertellen, nu bij mij, Carlo komt vaak, en al houdt Snoet heel veel van mij, er is toch maar één baasje en dat zal heel zijn leven Carlo blijven.

In dit vervolg pakken Carlo en Snoet gedwongen, na aan de marechaussee ontsnapt te zijn, hun zwerversbestaan weer op, op zoek naar oom Piet, de broer van de smokkelaar Bartel, die hen zou moeten opvangen. Piet blijkt een zieke, oude man te zijn. Zijn onbetrouwbare zoon neemt de grote, krachtige hond Snoet in beslag als trekhond voor zijn oud-ijzer kar. Geheel naar de trant van "Alleen op de wereld" wordt ontdekt dat Carlo uit een gegoede familie stamt. En na de nodige avonturen komen Snoet en Carlo tenslotte weer bij Bartel terecht.

Hoe de zwervers uiteindelijk bij de schrijver terecht hadden moeten komen, zullen we nooit weten omdat er geen volgend album meer is gekomen. Maar de schrijver heeft de smaak van het zwerven te pakken gekregen en schrijft hierna de albums *Pau Li* en *Twee zwervers* voor de concurrent Kaiser.

— Beste Snoet, daar zijn we weer, zei Carlo, met zijn tweeën alleen op de wereld.

HAUS06

Van koets tot stroomlijn

Van Koets tot Stroomlijn (Du Carrosse à la Voiture aérodynamique) Geschiedenis en technische ontwikkeling van de automobiel. Tekst Jean Héraux, tekeningen Fred Julsing, bandontwerp Wim Ottervanger. Met welwillende medewerking van de Koninklijke Nederlandsche Toeristenbond A.N.W.B.

Koninklijke Beschuit- en Koekfabrieken Fa. J.H. Haust & Zonen N.V. Amsterdam. Oktober 1952.

65 pagina's vanaf het titelblad, inclusief register en inhoud achterin, exclusief een meegeleverde paginagrote plaat vóór het titelblad. Een blad errata is ingeplakt op het voorste schutblad. 100 plaatjes om per 4 in te plakken in de rechterkolom op 25 van de tekstbladen.

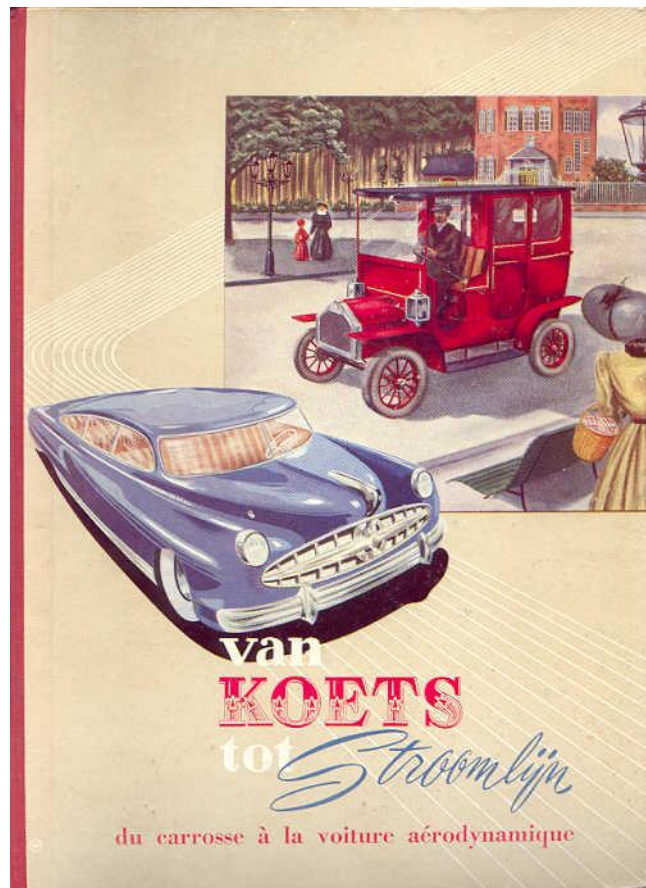
Prijs: f 2,25.

Kenmerken

De kenmerken van de twee autoalbums zijn uitvoerig aangegeven in de inleiding. Dit eerste deel heeft een rode linnen rug zonder rugopdruk. Het achterplat is blanco.

De geschilderde plaatjes zijn vrij dun, met witte rand. De nummers van de plaatjes zijn niet bij de plaatjes afgedrukt. Op de achterzijde staat het nummer en de titel, en de tekst zoals die naast het plaatje is afgedrukt.

De plaatjes zijn genummerd 1 – 100 en zijn ongesigneerd.

Inhoud

Dit album behandelt globaal de geschiedenis van de automobiel in zes hoofdstukken, getiteld: Van Koets tot Stroomlijn – Het tijdperk van de verbrandingsmotor – De autosport – De auto en haar invloed op het bedrijfsleven – Enkele aspecten van het verkeer – en Techniek. Dit wordt gevolgd door een lijst van Internationale kentekens, een afstandstabel Europa en een afstandstabel Nederland, en een pagina Internationaal geldende verkeersborden (Conventie van Genève 1949).

Het eerste hoofdstuk behandelt de geschiedenis van het vervoer over de weg in vogelvlucht, van de uitvinding van het wiel tot “het nieuwe tijdperk”, dat van de verbrandingsmotor. Na een inleiding over de auto met verbrandingsmotor, passeert de automobiellindustrie in verschillende staten de revue: Amerika, Frankrijk, Duitsland, Italië, Engeland en Nederland. In het hoofdstuk “Autosport” gaat het over de wedstrijd sport, met o.a. de Rally van Monte Carlo.

“De ontplooiing van het gebruik van de auto heeft het economische leven een grote impuls gegeven”, wordt gesteld aan het begin van het volgende hoofdstuk, dat slechts één dubbele pagina beslaat. “Enkele aspecten van het verkeer”, dat niet veel langer is, gaat over verkeersregels en beschermende maatregelen.

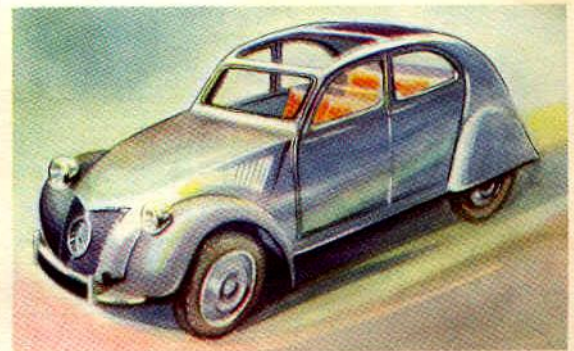
Tenslotte gaat het hoofdstuk “Techniek” vrij diepgaand in op de techniek van verbrandingsmotoren en overbrenging.

Een eigentijdse automobiel
(1950)

Citroën 2 C V, 4 pers. 2 cyl., cyl.inh. 375 cc, 9 pk, kopkl., 4 versnell., 490 kg, benzineverbr. 1 : 22, topsnelheid 60 km, bouwjaar 1950, Frankrijk

Citroën 2 C V à 4 plac., 2 cyl., cylindrée 375 cc, 9 Ch., soup. en tête, 4 vitesses, poids 490 kg, cons. d'ess. 1 : 22, vit. max. 60 km, année de constr. 1950, France

HAUS07

Van koets tot stroomlijn Deel 2

Van Koets tot Stroomlijn Deel 2 (From Coach to Streamline Second Volume) Geschiedenis en technische ontwikkeling van de automobiel, het motorrijwiel, de scooter, de bromfiets. Tekst J.W. Ankersmit en F. de Haan, tekeningen Fred Julsing, bandontwerp Wim Ottervanger. Met welwillende medewerking van de Koninklijke Nederlandsche Toeristenbond A.N.W.B. Koninklijke Beschuit- en Koekfabrieken Fa. J.H. Haust & Zonen N.V. Amsterdam. Oktober 1954.

74 pagina's vanaf het titelblad, inclusief register en inhoud achterin, exclusief een meegeleverde paginagrote plaat vóór het titelblad. 100 plaatjes om per 4 in te plakken in de rechterkolom op 25 van de tekstbladen.

Prijs: f 2,50.

Kenmerken

De kenmerken van de twee autoalbums zijn uitvoerig aangegeven in de inleiding. Dit tweede deel heeft een blauwe linnen rug met titelopdruk. Het achterplat is blanco. Vreemd is dat op en in het album staat Deel 2, en op de rug Deel II.

De geschilderde plaatjes zijn vrij dun, met witte rand. In dit album zijn de nummers van de plaatjes wel onder de plaatjes afgedrukt.

De plaatjes zijn genummerd 1 – 100 en zijn ongesigneerd.

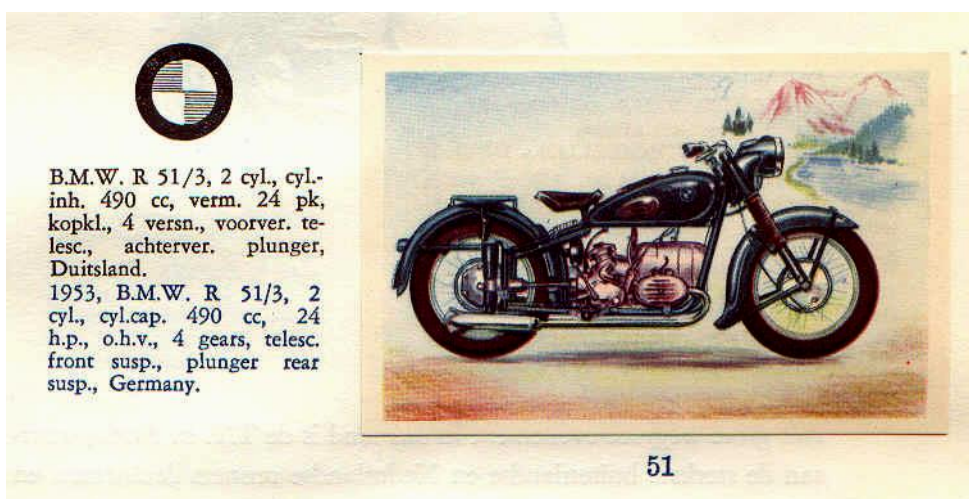
Inhoud

Van de acht hoofdstukken in dit album gaan alleen de eerste drie over auto's, en de rest gaat – zoals op het titelblad is vermeld over het "motorrijwiel", de scooter en de bromfiets.

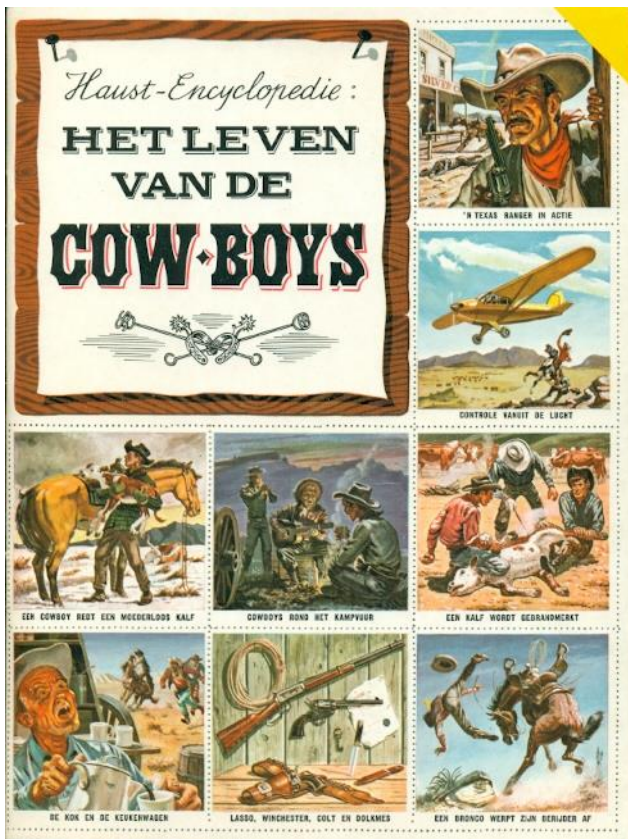
Het eerste deel over auto's behandelt de nieuwste ontwikkelingen tot en met de automatische versnellingsbak.

Het hoofdstuk over Het Motorrijwiel begint met de geschiedenis en behandelt dan een aantal staten, eindigend in Nederland. Dit wordt gevolgd door een hoofdstuk over Motorsport, waarin uiteraard de TT van Assen ruime aandacht krijgt. Daarna volgen nog hoofdstukken Scooter en Bromfiets. Het slothoofdstuk gaat over de techniek van motoren en bromfietsen.

Ook dit boek heeft achterin een lijst van Internationale kentekens – in verband met de ingrijpende wijziging in 1953 gevolgd door een behandeling van de systematiek van de Nederlandse kentekens – een afstandstabel Europa en een afstandstabel Nederland, en een pagina Internationaal geldende verkeersborden

De droom van ieder groot kind, in de tijd dat de auto nog niet tot de standaarduitrusting van ieder huishouden behoorde.

HAUS08

Het Leven van de Cow-Boys

Haust-Encyclopedie Het Leven van de COWBOYS door Irwin Shapiro – Tekeningen H. Helweg. Nederlandse bewerking Pierre Bogaers Jr. 1958

48 pagina's met 48 plaatjes om in te plakken in de tekst, op elke pagina een.

Dit is de derde kopie van een Amerikaanse uitgave, die voor Haust is aangepast.

In de Verenigde Staten begon een uitgever rond 1950 met educatief bedoelde plakboeken met vierkante plaatjes en redelijk uitvoerige beschrijvingen daarbij. De "zegels", gedomde plakplaatjes met randperforatie, werden op vellen bij de boeken geleverd. De boeken zijn verder opgevuld met kleurplaten die bij de plakplaatjes passen. De bedoeling was om de kinderen met het inplakken en kleuren over te halen om ook de teksten te lezen. In Frankrijk nam uitgeverij Cocorico de hele reeks over als "l'encyclopédie par le timbre".

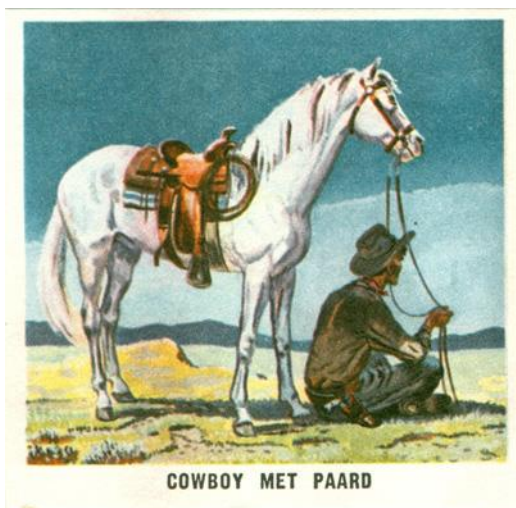
De Zuid-Nederlandse Uitgeverij in Antwerpen begon in 1952 deze boeken uit te geven in België als "Encyclopedie in Zegels", en later samen met de Centrale Uitgeverij Harderwijk en De Bezige Bij in Nederland. In België werden er een aantal ook uitgegeven als verzamelalbum door de firma Fort (koffie, maïzena, koek etc.). In Nederland heeft alleen Haust zich na de invoering van de Wet Beperking Cadeaustelsel van 1956 aan één van deze boeken gewaagd als verzamelalbum. Haust koos voor het voor Nederlandse kinderen weinig educatieve "cowboys", een

onderwerp dat bij de jeugd in de vijftiger jaren erg populair was. De commerciële uitgaven zijn genummerd in de gele hoek rechtsboven. De Cow-boys was nummer 19. Bij de uitgave van Haust is het nummer weggelaten. In plaats van "Encyclopedie in Zegels" werd boven de titel "Haust-Encyclopedie" gedrukt. Dat doet vermoeden dat Hille/Haust wel meer delen had willen uitgegeven. Dit is echter de enige.

Kenmerken

Gekartonneerd album onder A4 (21 x 27,7 cm). Het album begint met een titelpagina met het plaatje, "Cowboy met paard", en de alfabetische lijst van de titels van de plaatjes met de paginanummers erachter. De plaatjes zijn niet genummerd maar de plaats moest aan de hand van de titel opgezocht worden in de alfabetische lijst.

De inhoud is ongewijzigd overgenomen van de Zuid-Nederlandse Uitgeverij. Elke pagina bevat één onderwerp met één bijbehorend plaatje aangevuld met een simpele tekening. De hele geschiedenis van de cowboys – die voor de Amerikaanse jeugd een belangrijk studieonderwerp is omdat het een belangrijk deel van hun geschiedenis uitmaakt – wordt onder de loep genomen. Achtereenvolgens zien we: Het bijeendrijven begint, iets over zadels, De hoed van de Cowboy, Laarzen en sporen, Beenkappen en "Levi's" (spijkerbroeken), Vaquero's en asso's, Mustangs, Het temmen van Bronco's, Koeien met lange en korte horens, Het brandmerken, De prairie verandert, Texas het vaderland van de Cowboys, Het Chisholm-pad, Een kudde vee op weg, et cetera.

Om de plaatjes in de pakken beschuit te beschermen tegen vetvlekken werd er vetvrij papier licht opgeplakt. Soms zijn de papiertjes niet verwijderd, zoals op het plaatje rechts.

